

<http://autonom.edu.pl>

Lechowski J., 1987, *Życiorys naukowy profesora Mariana Mazura (1909 – 1983)*. *Postępy Cybernetyki*, z. 2, R. 10, s. 7-20.

Zeskanował i opracował: Mirosław Rusek (mirrusek@poczta.onet.pl).

Postępy Cybernetyki

1987 (10) 2

PL ISSN 0137-3595

JERZY LECHOWSKI

Życiorys naukowy profesora Mariana Mazura (1909-1983)*

Po ukończeniu Politechniki Warszawskiej w 1935 r. pracował w Instytucie Telekomunikacyjnym w Warszawie, gdzie organizując laboratorium uzyskiwał ciekawe wyniki badawczo-konstrukcyjne. W czasie okupacji pracował nad teorią układów samodzielnych. Wyniki tej teorii opublikował w 1966 r. Pracując w Instytucie Elektrotechniki doktoryzował się w 1951 r., a w 1954 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego i takim już pozostał do końca życia mimo osiągnięć naukowych na miarę światową. Stworzył dwie nowe teorie: teorię układów samodzielnych oraz jakościową teorię informacji, z której wynika teoria informacji Shannona jako szczególny przypadek. Do 1976 r. opublikował 146 prac: 7 książek własnych (w tym jedna w wydaniu zagranicznym, 16 książek zbiorowych (w tym 4 wydane za granicą), 123 artykuły (w tym 36 wydanych za granicą). Jego teorie zyskują wielu zwolenników i są praktycznie wykorzystywane zarówno w kraju, jak i za granicą, a zakres ich ciągle wzrasta. Można już obecnie śmiało stwierdzić, że stworzone teorie i dokonane odkrycia naukowe prof. Mariana Mazura zyskają wkrótce powszechne uznanie tak jak teoria M. Kopernika czy A. Einsteina.

Po ukończeniu studiów na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej w 1935 r. Marian Mazur podjął pracę w Państwowym Instytucie Telekomunikacyjnym w Warszawie. Pierwszym zadaniem, jakie otrzymał w tym instytucie, było zorganizowanie laboratorium pomiarów elektrycznych. Zadanie to wykonał w pełnym zakresie stanowisk pomiarowych opartych na metodach klasycznych, a ponadto zbudował stanowisko do pomiaru

* Życiorys opracowano na podstawie materiałów dostarczonych przez Żonę prof. M. Mazura - Annę, której poświęcił wszystkie swoje dzieła naukowe.

indukcyjności dławików magnetycznie nasycanych prądem stałym opierając się na własnej metodzie pomiarowej, którą opublikował w „Kwartalniku Telekomunikacyjnym”.

W 1937 r. M. Mazur otrzymał do rozwiązania problem pełnej automatyzacji międzymiastowych połączeń telefonicznych (z perspektywą realizacji eksperymentalnej na linii Warszawa - Katowice), mający wówczas charakter pionierski w skali światowej. Zadanie to wykonał w zakresie koncepcji funkcjonalnej i zbudowania modelu laboratoryjnego. W związku z powyższym problemem, za osiągnięcie zasługujące na osobną wzmiankę można uważać opracowanie przez niego datownika pełnoautomatycznego, niezbędnego we wspomnianym urządzeniu. Znane wówczas datowniki półautomatyczne wymagały ręcznego korygowania nieregularności kalendarzowych, a rozwiązania patentowe, znane wówczas w tym zakresie, nie były najlepsze. Rozwiązanie zaproponowane przez M. Mazura na drodze elektrycznej wymagało zaledwie czterech fabrycznie produkowanych elementów, z których zbudowano małym nakładem pracy sprawnie działający pełnoautomatyczny datownik uwzględniający również rok przestępny.

W czasie wojny M. Mazur nie zaprzestał działalności naukowej, chociaż nie mógł jej uprawiać w sposób zinstytucjonalizowany. Nie mając zatem żadnych ograniczeń tematycznych M. Mazur zainteresował się możliwością stosowania aparatury pojęciowej automatyki do wszelkich procesów, nie tylko technicznych. Za szczególne osiągnięcie z owego okresu należy uważać koncepcję układu samodzielnego (systemu autonomicznego), czyli takiego, który oprócz zdolności sterowania się (automaty) ma zdolność utrzymywania swojej zdolności sterowania się (autonomy, organizmy, społeczności). Była to już w istocie, według późniejszej terminologii, problematyka cybernetyczna. Rozwijając ją M. Mazur opracował do 1944 r. zręby teorii układów samodzielnych, ujęte w 200-stronicowym rękopisie. Praca ta podczas powstania warszawskiego została zniszczona.

Po wojnie problematykę tę podjął na nowo, czemu jednak nie sprzyjały absorbujące go zajęcia w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, gdzie pracował w latach 1946-1947, oraz brak możliwości instytucjonalnego uprawiania cybernetyki ze względu na nieprzychylny stosunek do tego kierunku nauki ówczesnych władz.

W 1948 r. M. Mazur podjął pracę w Instytucie Elektrotechniki w Warszawie, gdzie rozbudował laboratoria pomiarowe na potrzeby elektrotermii, a następnie rozwinął rozległą działalność badawczą w tej dziedzinie. Za rozprawę na temat promieniowania zwrotnego uzyskał na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej stopień doktora nauk technicznych w 1951 r. Wprowadzony przez niego wzór wyrażający współczynnik promieniowania zwrotnego skrętek grzejnych wszedł później do literatury podręcznikowej.

W 1954 r. M. Mazur otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego. W owym okresie przeprowadził on wiele badań teoretycznych i eksperymentalnych z zakresu nagrzewania promiennikowego (podczerwieni). Wynikiem tych prac było m. in. postawienie i opracowanie koncepcji charakterystyk roboczych wyrażających związek między sprawnością a równomiernością nagrzewania oraz okazanie na ich podstawie, w jakim zakresie nagrzewanie promiennikowe jest racjonalne. Rozwiązał problem określania skróśnego rozkładu temperatur w napromienianych powłokach (zadanie niewykonalne pomiarowo wobec znikomej grubości powłok np. lakierowych) przez opracowanie metody obliczeniowej. Opracował kryteria optymalizacji rozmieszczenia promienników zapewniające największą równomierność powierzchniowego rozkładu temperatur. Wyniki prac z tej tematyki przedstawił w wielu publikacjach i na kongresach międzynarodowych (Stresa 1959; Belgrad 1960; Ilmenau 1960, 1962, 1964, 1966; Wisbaden 1963). Opracował ponadto metodę pomiaru sprawności promienników oraz skonstruował miernik tej sprawności. Mierniki sprawności promienników zostały wykonane w Instytucie Elektrotechniki i służyły do kontroli jakości promienników w zakładach „Helios” w Katowicach. Poza tym, w ramach współpracy międzynarodowej, politechnika w Ilmenau (NRD) wykonała tego typu miernik dla swoich laboratoriów.

Marian Mazur był współzałożycielem Polskiego Komitetu Elektrotermii, który powstał w 1957 r. jako organizacja członkowska Międzynarodowej Unii Elektrotermii (UIE). W latach 1957-1960 był zastępcą przewodniczącego tegoż Komitetu, a w latach 1960-1962 jego przewodniczącym. Przyczynił się do powstania czasopisma działowego „Elektrotermia” (publikowanego w ramach „Przeglądu Elektrotechnicznego”) w 1957 r., którego redaktorem był do 1963 r.

W 1960 r. M. Mazur został powołany przez Międzynarodową Organizację Elektrotechniczną (CEI), na podstawie uchwały zapadłej na zjeździe krajów członkowskich w New Delhi, na stanowisko przewodniczącego 27 Komitetu Studiów (Elektrotermia), które piastował przez czas maksymalnie dopuszczalny statutowo (7 lat z przedłużeniem w wyjątkowych przypadkach o dalsze trzy lata). Będąc na tym stanowisku zorganizował pięć konferencji Komitetu (Warszawa 1961, Mediolan 1964, Bruksela 1967, Teheran 1969, Warszawa 1971). W czasie swej kadencji nadzorował opracowanie dwudziestu norm międzynarodowych, osobiście zaś opracował projekt słownika elektrotermicznego przewidzianego do wydania jako rozdział *Międzynarodowego słownika elektrycznego* w wersji francuskiej i angielskiej.

Przez wiele lat pracował nad koncepcją pełnej automatyzacji stalowniczych pieców łukowych opartej na zasadach cybernetycznych. Do jej realizacji został powołany przez Ministerstwo Przemysłu Maszynowego na stanowisko przewodniczącego zespołu koordynacyjnego (Instytut Elektrotechniki, Politechnika Warszawska, Huta „Stalowa Wola”) w 1964 r., które zajmował do 1967 r., tj. do przeniesienia z Instytutu Elektrotechniki do Polskiej Akademii Nauk. Uzyskane wyniki praktyczne w Hucie „Stalowa Wola” już we wstępnej fazie dały oszczędność energii większą od zapowiedzianej przez niego na podstawie obliczeń opublikowanych w 1961 r.

Należy również nadmienić, że M. Mazur w latach 1956-1966 był członkiem kolegium redakcyjnego czasopisma „Prace Instytutu Elektrotechniki” oraz członkiem Rady Naukowej Instytutu Elektrotechniki, a w latach 1956-1959 jej sekretarzem naukowym. W latach 1958-1961 był jednocześnie doradcą naukowym Głównego Urzędu Miar (później Centralnego Urzędu Jakości i Miar), obecnie Polskiego Komitetu Normalizacji i Miar, oraz członkiem Rady Naukowej do spraw Metrologii, a w 1972 r. został powołany przez Prezesa Rady Ministrów na stanowisko przewodniczącego Rady Naukowej do spraw Metrologii.

Obok prac badawczych w naukach technicznych M. Mazur zajmował się zagadnieniami terminologii technicznej i naukowej w ramach Centralnej Komisji Słownictwa Elektrycznego przy Stowarzyszeniu Elektryków Polskich, której w latach 1948-1955 był sekretarzem, a w latach 1955-1963 przewodniczącym. Działalność jego w tym zakresie objęła opublikowanie kilkudziesięciu artykułów o charakterze konsultacyjnym, a następnie w 1961 r. książki pt. *Terminologia techniczna*, w której przedstawił koncepcję 14 zasad terminologicznych dotyczących tworzenia terminów naukowych.

W 1956 r. M. Mazur wznowił pracę nad teorią układów samodzielnych. Ówczesna sytuacja w nauce światowej daleko już odbiegła od zasobów pojęciowych, jakim kilkanaście lat wcześniej operował M. Mazur pisząc pierwszą wersję tej teorii. Powszechnie były już znane prace Wienera, Shannona i innych, krystalizowały się zasady traktowania zagadnień zwanych dziś systemowymi i posługiwania się schematami cybernetycznymi. Okazało się jednak, że przy tych postępach cybernetyki nie zostało naruszone nowatorstwo jego koncepcji układu samodzielnego. Okoliczność ta skłoniła go do intensywnej pracy nad rozwinięciem teorii tych układów i doprowadzenia jej do końca.

Główna trudność wynikała z rygorystycznego przestrzegania przez M. Mazura wymagania, żeby dane pochodzące z obserwacji rzeczywistości były wykorzystywane jedynie do weryfikacji teorii, a nie jako jej ogniwa dowodowe. Zmusiło go to do wypracowania zespołu teorii cząstkowych dotyczących takich procesów sterowniczych, jak myślenie,

motywacja, decydowanie itp. Złożyły się one na całość wydaną w postaci książkowej pt. *Cybernetyczna teoria układów samodzielnych* w 1966 r. Były one też, a zwłaszcza cybernetyczna teoria myślenia, tematem licznych jego wystąpień referatowych w towarzystwach naukowych oraz na zjazdach naukowych zarówno w Polsce, jak i za granicą (Ilmenau 1960, 1962, 1964; Lipsk 1962; Mediolan 1964; Budapeszt 1965; Maastricht 1967; Wiedeń 1968; Oxford 1972). Praca *Podstawy cybernetycznej teorii myślenia*, poza opublikowaniem jej w języku polskim i niemieckim, weszła w skład publikacji zbiorowej *Problemy psychologii matematycznej*, wydanej w 1971 r. i przetłumaczonej na język angielski.

Na cybernetyczną teorię układów samodzielnych powołują się różni autorzy, a często nawet obierają ją za podstawę swoich rozważań, najczęściej w problemach organizacji (społeczność organizowana i interpretowana jako układ samodzielny)*.

Przy opracowywaniu cybernetycznej teorii układów samodzielnych szczególne trudności nastroczała sprawa ujęcia procesów informacyjnych w odróżnieniu od procesów energomaterialnych. Do tego celu nie mógł M. Mazur wykorzystać dotychczasowej teorii informacji wywodzącej się ze znanego wzoru Shannona i operującej pojęciem ilości informacji, a nie pojęciem informacji. Zmusiło go to do wypracowania koncepcji teoretycznego ujęcia samego pojęcia informacji - opublikował ją w artykule *Matematyczna definicja informacji* (Pomiary - Automatyka - Kontrola, 4, 1965), a w *Cybernetycznej teorii układów samodzielnych* poświęcił jej osobny rozdział.

Wynikiem rozwijania tej problematyki w następnych latach było opracowanie przez M. Mazura odrębnej teorii, którą przedstawił w książce *Jakościowa teoria informacji* wydanej w 1970 r. Wykazał w niej, że możliwych jest sześć sposobów informowania wiernego i zanalizował wszelkie możliwe rodzaje zniekształceń informacji. Wyjaśnił też, na czym polega tzw. rozumienie informacji, znaczenie informacji, treść itp., co dotychczas pozostawało poza zasięgiem teorii informacji. Poza tym wprowadził rozróżnienie między informacjami opisującymi a informacjami identyfikującymi i wykazał, że tylko liczba informacji identyfikujących jest tym samym co ilość informacji wyrażona wzorem Shannona - wbrew dotychczasowemu przeświadczeniu, że odnosi się on do wszelkich informacji. Prace te

* Np. A. Matejko, *Socjologia pracy*, PWE, Warszawa 1968; J. Koziński, *Rozwiązywanie problemów*, PZWS, Warszawa 1969; J. Dzida, *Rozpiętość i zasięg kierowania w teorii i praktyce*, PWN, Warszawa 1969; J. Koziński, *Konflikt, teoria gier i psychologia*, PWN, Warszawa 1970; W. Flakiewicz, *Podejmowanie decyzji kierowniczych*, PWE, Warszawa 1971; A. Koźmiński, *Zarządzanie systemowe*, PWE, Warszawa 1971; N. Klatka, *Konflikt i gra*, MON, Warszawa 1971; W. Przelaskowski, *Modele ekonomiczne w świetle cybernetyki*, PWN, Warszawa 1971; J. Kossecki, *Cybernetyka społeczna*, PWN, Warszawa 1972; S. Filipkowski, *Ergonomia przemysłowa*, WNT, Warszawa 1972; J. Kurnal, *O sprawności i niesprawności organizacji*, PWE, Warszawa 1972; S. Sokołowski, *Logika w dowodzeniu i kierowaniu*, MON, Warszawa 1972.

spotkały się z szerokim uznaniem w literaturze światowej, o czym mogą świadczyć m.in. następujące odgłosy: W. Marciszewski, *Podstawy logicznej teorii przekonań* (PWN, Warszawa 1972): „Ten zespół pojęć dostarczy nam modelu, który nazwiemy tu modelem informacyjnym. Terminy wymienione wyżej i inne z nimi związane będą odtąd używane w takim znaczeniu, jakie nadaje im praca Mazura”.

W. I. Swincow, *Logiczeskije oszibki i ich wlijanie na informacjonnyje swojstwa tieksta*, Nauczno-Tiechniczeskaja Informacija. Seria 2 - Informacjonnyje procesy i sistemy, 5, 1972: „Dla etogo udobno polzowatsja osnovnymi principami i terminologiej tak nazywajemoj kaczestwiennoj teorii informacii [10]. Etot tiermin, wyniesiennyj M. Mazurom w zagołowok knigi, protiwopostavljajetsja poniatiu koliczestwiennoj (matematiczeskoj) teorii informacii, poskolku poslednieje, kak nieodnokratno uže otmieczaloś, nieprawomierno ispolzujetsja dla oboznaczenia obszczej teorii informacii”.

Mathematical Reviews, 7356, May 1972: „This book contains a new and original approach to the definition of information”.

M. Owoc, *Kryminalistyczne znaczenie fotografii barwnej w ujęciu teorii informacji*, Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu, Prace Wydziału Prawa, 58, Poznań 1973: „Jedynym jak dotąd autorem, który podjął uwieczoną sukcesem próbę uchwycenia istoty informacji, jest polski uczony Marian Mazur. W swoich pracach «Jakościowa teoria informacji» oraz «Cybernetyczna teoria układów samodzielnych» przedstawił obszerne studium istoty informacji, rozpatrzył różne rodzaje informacji i określił na czym polegają procesy informowania. Jego myśl, w mocno uproszczonej postaci, przedstawia się następująco [...] Jak już wspomniano wyżej, praca Mazura jest pierwszą tego typu monografią, i to nie tylko w literaturze polskiej, ale również światowej. Porządkuje ona systematycznie i bardzo przejrzysto «rozchwianą» terminologię z zakresu teorii informacji, dlatego też w pracy niniejszej przejęto ją w takim zakresie, w jakim to było możliwe”.

Doświadczenie, jakiego nabył M. Mazur w działalności badawczej i dydaktycznej, a także w działalności społecznej (jako przewodniczący Komisji Instytutów Resortowych w Związku Nauczycielstwa Polskiego w latach 1958-1963 oraz jako prezes Oddziału Nauczycielstwa Polskiego przy Polskiej Akademii Nauk w latach 1969-1972), było podstawą jego wystąpień w komisjach ekspertów oraz w artykułach prasowych na temat organizacji nauki, które zebrane zostały w książce *Historia naturalna polskiego naukowca* wydanej w 1970 r. i uwieczonej nagrodą tygodnika „Kultura” w 1971 r. Wśród motywów jej przyznania wymieniono zaangażowanie w sprawy odpowiadające zapotrzebowaniu społecznemu. Temu zapotrzebowaniu właśnie, jak należy sądzić, można przypisać mnogość wypowiedzi na

poruszone przez niego tematy. Z konieczności należy tu ograniczyć się do przytoczenia tylko niewielkiej ich liczby:

W. Goetel, *O większą rolę nauki*, Kultura, 22, 1969: „Moje ustosunkowanie się do artykułu M. Mazura jest proste. Zgadzam się w zupełności z istota tego artykułu”.

W. Markiewicz, *Społeczna rola uczonego*, Kultura, 25, 1969: „Rzeczywistość jest, niestety, taka jaką widzi ją prof. Mazur”.

A. Piekara, *Odpowiedzialność wobec własnego kraju*, Kultura, 31, 1969: „Gdy przeczytałem pierwszy artykuł z tej serii, pióra profesora Mariana Mazura, byłem pod silnym wrażeniem prawdy w nim zawartej”.

J. Kaczmarek, *Na wagę postępu* (dyskusja), Kultura, 30, 1970: „[...] artykuły prof. Mazura, drukowane pod ogólnym tytułem «Historia Naturalna Polskiego Naukowca», wniosły i będą wносить wiele pożytecznego w kształtowanie i sterowanie działalności naukowej i warunków, w jakich się ona powinna odbywać. Pod wieloma wnioskami i uwagami krytycznymi trzeba się podpisać bez zastrzeżeń”.

S. Leszczycki, *O zwiększenie efektywności badań naukowych*, Kultura, 17, 1971: „Cykl artykułów prof. Mariana Mazura, drukowany w «Kulturze» w 1970 r. spotkał się z wielką aprobatą kół naukowych”.

K. Szaniawski, *O nauce i naukowcach*, Nowe Książki, 1, 1971: „Prof. Mazur napisał świetna i ważną książkę”.

J. Szczepański, *O kierowaniu nauką*, Trybuna Ludu, 156, 1971: „Nie zamierzam podejmować tych wszystkich zagadnień, o których pisano w ostatnich miesiącach wiele, zwłaszcza po głośnej serii artykułów prof. Mazura w «Kulturze»”.

W Zakładzie Prakseologii Polskiej Akademii Nauk M. Mazur prowadził badania w zakresie cybernetyki i jej zastosowań, głównie na potrzeby naukoznawstwa i teorii organizacji, a w ich ramach morfologiczną systematykę naukoznawstwa, co umożliwiło ujęcie pełnego zakresu tematyk tej dziedziny i przedstawienie go w sposób stabelaryzowany. Systematyka ta była wielokrotnie dyskutowana na konferencjach naukowych, m. in. w Akademii Nauk NRD (Berlin 1973).

Wspomniana tematyka posłużyła M. Mazurowi do opracowania, dla Komitetu Naukoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, prognozy tematycznego rozwoju naukoznawstwa w Polsce. W tym celu opracował też i zastosował metodę liczbowego wartościowania tematyk, opartego na ocenach ich doniosłości i niedopracowania w literaturze. Umożliwiło to sporządzenie listy pierwszeństwa tematyk, określanego przez obliczanie iloczynów

poszczególnych ocen, zamiast, jak to było dotychczas praktykowane, na podstawie decyzji intuicyjnych.

M. Mazur pracował również nad problematyką optymalizacji zupełnej, przez co rozumiał optymalizację nie tylko rozwiązywania problemów, lecz także ich stawiania. Problematyka ta miała wejść do zamierzonej przez niego książki o teorii i technologii decydowania.

Wiele trudu wkładał również M. Mazur w kształcenie nowych kadr naukowych jako opiekun naukowy i promotor rozpraw doktorskich. Angażował się on bardzo silnie emocjonalnie w prace swych podopiecznych, gdyż zgodnie z jego przeświadczeniem do istotnych czynników społecznego rozwoju doktoranta należało przejęcie się jego pracą ze strony promotora. Tylko na tej podstawie czuł się uprawniony moralnie do stawiania doktorantom dużych wymagań co do trudności problemów oraz naukowej i praktycznej wartości rozwiązań. I chociaż wymagań tych pewna liczba doktorantów nie wytrzymywała, to jednak uważał on, że trud jego nie był daremny, a tak jest lepiej dla nauki, dla społeczeństwa i dla samych doktorantów.

Na zakończenie należy stwierdzić, że najwybitniejszymi osiągnięciami naukowymi w skali światowej prof. Mariana Mazura są dwie jego teorie. Pierwsza to cybernetyczna teoria układów samodzielnych, stawiająca oryginalną koncepcję „układu samodzielnego” zdefiniowanego jako układ, który oprócz zdolności do sterowania się, jaka cechuje automaty, ma zdolność przeciwstawiania się utracie swojej zdolności do sterowania. Te dwa uderzające swoją prostotą postulaty okazały się wystarczające do objęcia zasięgiem wymienionej teorii wszelkich tworów działających w sposób celowy, a więc organizmów, z organizmem ludzkim włącznie, społeczności oraz „maszyn samodzielnych”. Szczególnie frapujące w tej teorii jest przedstawienie procesów myślenia za pomocą czysto fizycznych pojęć, jak energia, potencjał, przewodność itp., bez odwoływania się do obserwacji psychologicznych. Doniosłość takiego ujęcia polega z jednej strony na umożliwieniu zrozumienia fizycznego mechanizmu procesów psychicznych, z drugiej zaś na stworzeniu podstaw do jego technicznej realizacji. W drugiej, znanej już na świecie, jakościowej teorii informacji, zgodnie ze swoimi zasadami, wypracowanymi jeszcze w okresie działalności terminologicznej, M. Mazur nie opierał się na próbie zdefiniowania pojęcia informacji, lecz na analizie procesu sterowniczego i zachodzących w nim zależności. Dzięki temu mógł postawić wiele twierdzeń i przeprowadzić ich dowody, niezależnie od znaczeń przypisywanych słowu „informacja” i od dotychczasowej teorii informacji. W konfrontacji z teorią informacji Shannona teoria M. Mazura okazała się ogólniejsza, doprowadziła bowiem do rozróżnienia informacji identyfikujących, do których

odnosi się teoria Shannona, oraz informacji opisujących nie objętych teorią Shannona. Szczególnym osiągnięciem w teorii M. Mazura jest wyjaśnienie procesów rozumienia informacji. Szeroki rozgłos, jaki zdobyła *Historia naturalna polskiego naukowca*, i znawstwo, z jakim ta książka jest napisana, najlepiej charakteryzuje samego jej autora jako wytrawnego badacza.

W działalności naukowej prof. Mariana Mazura rozległa wiedza i niezwykle szeroki horyzont intelektualny łączą się z wybitnymi uzdolnieniami twórczymi, śmiałością i oryginalnością koncepcji, przy rygorystycznej ścisłości rozumowań i aparatury pojęciowej.

Prof. M. Mazur zostawił grono wielbicieli i propagatorów wykorzystujących praktycznie jego teorie, zarówno w kraju jak i za granicą, rozumiejących głęboki humanitaryzm cechujący idee zawarte w teoriach Mistrza, stwarzających szansę poznania człowieka - jego potrzeb i możliwości w szerokim tego słowa znaczeniu.

Prof. M. Mazur był człowiekiem niezwykle pogodnym i życzliwym, stwarzał wokół siebie zawsze przyjazną atmosferę, szczególnie dla młodej kadry naukowej, w której chciało się żyć i tworzyć. Nie był on jednak przez wszystkich właściwie doceniany, ale - jak wiadomo z historii - nigdy współcześni nie doceniali swoich geniuszy.

Wykaz publikacji profesora Mariana Mazura

Książki

1. *Oświetlenie i ogrzewanie elektryczne*, Państwowe Technikum Korespondencyjne, Warszawa 1949.
2. *Urządzenia elektryczne*, Państwowe Technikum Korespondencyjne, Warszawa 1950.
3. *Oświetlenie elektryczne*, PWT, Warszawa 1950.
4. *Suszenie podczerwieni w przemyśle chemicznym*, PWT, Warszawa 1951.
5. *Elektryczne urządzenia grzejne*, PWT, Warszawa 1953.
6. *Zasady pracy stalowniczych pieców łukowych* (skrypt), Instytut Elektrotechniki, Warszawa 1953.
7. *Nagrzewanie promiennikowe*, PWT, Warszawa 1953.
8. *Przemysłowe urządzenia elektrotermiczne*, WNT, Warszawa 1965. (Wydanie 2 – uwaga M. R.).
9. *Cybernetyczna teoria układów samodzielnych*, PWN, Warszawa 1966.

10. *Cybernetyka a zarządzanie*, Biblioteka wybranych zagadnień wiedzy współczesnej, MSW, Warszawa 1969.
11. *Jakościowa teoria informacji*, WNT, Warszawa 1970.
12. *Cybernetyka i charakter*, PIW, Warszawa 1976.
13. *Zastosowania przemysłowe grzejnictwa indukcyjnego i pojemnościowego*, PWT, Warszawa 1954.
14. *Materiały oporowe do grzejnictwa. Materiały ogniotrwałe i termoizolacyjne. Poradnik materiałoznawstwa elektrycznego*, PWT, Warszawa 1954.
15. *Słownik elektryczny rosyjsko-polski*, Elektrotermia, PWT, Warszawa 1954.
16. *Elektryka teoretyczna. Elektrotermia. Materiałoznawstwo elektryczne*, [w:] *Polski słownik elektryczny* (polsko-rosyjsko-angielsko-francusko-niemiecki), Centralna Komisja Słownictwa Elektrycznego, Warszawa 1967.
17. *Promieniowanie zwrotne oporowych skrętek grzejnych* (praca doktorska), Prace Instytutu Elektrotechniki, Warszawa 1952.
18. *Cybernetyka - szkoła a postęp techniczny*, NK, Warszawa 1962.
19. *Podstawy cybernetycznej teorii myślenia*, [w:] *Problemy psychologii matematycznej*, PWN, Warszawa 1971.

Artykuły

1. *Pomiary tłumienia skutecznego metodą porównawczą*, Komunikaty Państwowego Instytutu Telekomunikacyjnego, 1937.
2. *Pomiary oporności izolacji metodą techniczną*, Komunikaty Państwowego Instytutu Telekomunikacyjnego, 1937.
3. *Pomiary indukcyjności metodą mostkową*, Komunikaty Państwowego Instytutu Telekomunikacyjnego, 1937.
4. *Pomiary indukcyjności dławików nasyconych prądem stałym*, Komunikaty Państwowego Instytutu Telekomunikacyjnego, 1937.
5. *Dławiki*, Kwartalnik Telekomunikacyjny, 1, 1938 i 3, 1938.
6. *Suszenie podczerwienią*, Przegląd Elektryczny, 4-5-6, 1950.
7. *Perspektywy elektrotermii*, Przegląd Elektryczny, 4-5-6, 1950.
8. *Suszenie podczerwienią w przemyśle chemicznym*, Przemysł Chemiczny, 4, 1951.
9. *Częstość czy częstotliwość*, Problemy, 12, 1951.
10. *Obróbka iskrowa metali*, Wiadomości Elektrotechniczne, 3, 1952 i 4, 1952.

11. *Lutowanie indukcyjne prądami wielkiej częstotliwości*, Wiadomości Elektrotechniczne, 5, 1952.
12. *O metodyce i organizacji prac nad słownictwem elektrycznym*, Przegląd Elektryczny, 5-6, 1952.
13. *Wielki - mały czy wysoki - niski*, Wiadomości Elektrotechniczne, 6, 1952.
14. *Skala - skalowanie*, Wiadomości Elektrotechniczne, 7, 1952.
15. *Elektryka - elektrotechnika*, Wiadomości Elektrotechniczne, 9, 1952.
16. *Błąd – uchyb*, Wiadomości Elektrotechniczne, 12, 1952.
17. *Metody nagrzewania elektrycznego*, Wiadomości Elektrotechniczne, 9, 1952.
18. *O jednolitą terminologię oporności*, Wiadomości Elektrotechniczne, 10, 1952.
19. *Zagadnienie reformy terminologii oporności*, Przegląd Elektrotechniczny, 10, 1952; Wiadomości Telekomunikacyjne, 11, 1952; Przegląd Telekomunikacyjny, 12, 1952.
20. *Wielkość - wartość*, Wiadomości Elektrotechniczne, 12, 1952.
21. *Terminologia ogólna urządzeń elektrycznych*, Wiadomości Elektrotechniczne, 1, 1953.
22. *Automatyczny – samoczynny*, Wiadomości Elektrotechniczne, 2, 1953.
23. *Oporniki dodatkowe*, Wiadomości Elektrotechniczne, 3, 1953.
24. *Prędkość obrotowa*, Wiadomości Elektrotechniczne, 4, 1953.
25. *Suszenie elektrotermiczne*, Wiadomości Elektrotechniczne, 5, 1953.
26. *Zabezpieczenie – ochrona*, Wiadomości Elektrotechniczne, 5, 1953.
27. *Studzenie - chłodzenie – oziębianie*, Wiadomości Elektrotechniczne, 6, 1953.
28. *Nazwa jednostki częstotliwości*, Wiadomości Elektrotechniczne, 7, 1953.
29. *Podział częstotliwości*, Wiadomości Elektrotechniczne, 8, 1953.
30. *Styk - kontakt*, Wiadomości Elektrotechniczne, 9, 1953.
31. *Przebieg i charakter prac nad słownictwem elektrycznym*, Przegląd Elektrotechniczny, 9, 1953.
32. *Własność – właściwość*, Wiadomości Elektrotechniczne, 10, 1953.
33. *Systematyka elektrycznych urządzeń grzejnych*, Wiadomości Elektrotechniczne, 11, 1953.
34. *Wielkości wektorowe w elektryce*, Wiadomości Elektrotechniczne, 12, 1953.
35. *Termometry termoelektryczne*, Wiadomości Elektrotechniczne, 1, 1954.
36. *O zasadach terminologii opisowej*, Wiadomości Elektrotechniczne, 2, 1954.
37. *Przymiotnikowe wyrażenia opisowe*, Wiadomości Elektrotechniczne, 3, 1954.
38. *Pojęcia stykowe w świetle dyskusji*, Wiadomości Elektrotechniczne, 4, 1954.
39. *Nowe idee w elektrotermii*, Przegląd Elektrotechniczny, 4, 1954.
40. *Czynności łączeniowe*, Wiadomości Elektrotechniczne, 5, 1954.

41. *Wolt*, Wiadomości Elektrotechniczne, 6, 1954.
42. *Elektron*, Wiadomości Elektrotechniczne, 7, 1954.
43. *Elektryczne przyrządy grzejne oporowe*, Polska Norma, PN/E-06200.
44. *Ceramika elektrotermiczna*, Przegląd Elektrotechniczny, 10/11, 1955.
45. *Metoda określania skrośnego rozkładu temperatur za pomocą momentów strumieniowych na podstawie analogii elektroenergetycznej*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 17, 1956.
46. *Organizacja nauki a rozwój gospodarki*, Nauka Polska, 4 (16), 1956, s. 10.
47. *Wskaźniki elektrotermiczne jako podstawa oceny urządzeń elektrotermicznych*, Przegląd Elektryczny, 3, 1957.
48. *Korekcja przypadkowych uchybów pomiarowych na zasadzie ciągłości przez przestawianie zmiennych*, Archiwum Elektrotechniki, 3, 1957.
49. *Miernik sprawności promienników*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 1957.
50. *Die Absorptionswirkungsgrad-Gleichförmigkeitsfaktor-Charakteristik als Untersuchungsmittel in Infrarot- Erwärmungsprozessen*, Deutsche Elektrotechnik, 2, 1958.
51. *Wskaźniki elektrotermiczne*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 22, 1959.
52. *Nouvelle méthode de mesure du rendement des lampes infrarouges*, [w:] *IV Congres International Elektrothermie*, Stresa 1959.
53. *Podstawy analizy ekonomicznej zastosowań elektrotermicznych*, Przegląd Elektrotechniczny, 5, 1959.
54. *Metoda oceny elektrycznych urządzeń grzejnych na podstawie wskaźników elektrotermicznych*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 23, 1960.
55. *Berechnung der stationären Temperaturverteilung in direkt erwärmten Stoffen*, [w:] *Tagungsbericht über das V. Internationale Kolloquium der Hochschule für Elektrotechnik, Ilmenau 1960*.
56. *Zasady terminologii technicznej*, Pomiary - Automatyka - Kontrola, 8, 1960.
57. *Situation et évolution du chauffage par rayonnement infrarouge*, referat na sympozjum Jugosłowiańskiego Komitetu Elektrotermii, Belgrad 1960.
58. *Wyznaczanie skrośnego rozkładu temperatur przy nagrzewaniu promiennikowym*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 1961.
59. *Ekonomicznie optymalny prąd roboczy stalowniczego pieca łukowego* (współautor: Z. Czajczyński), Przegląd Elektrotechniczny, 10, 1961.
60. *Optymalizacja pracy stalowniczych pieców łukowych*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 1961.

61. *Zasady terminologiczne*, referat na sympozjum Wydawnictw Słowników Technicznych Krajów Członkowskich RWPG, Warszawa 1961.
62. *Kybernetische Probleme des Lebensablaufs*, Wissenschaftliche Zeitschrift der Technischen Hochschule Ilmenu, 3, 1961.
63. *Rola badań podstawowych w instytutach naukowo-badawczych*, referat na sympozjum Instytutu Elektrotechniki, Warszawa 1962.
64. *Einfluss der Strahlertemperatur in der Infrarotlacktrocknung*, Elektrowärme, 5, 1962.
65. *Określenie możliwości pełnej automatyzacji stalowniczego pieca łukowego dla poprawienia warunków jego eksploatacji*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 49, 1962.
66. *Optymalne rozmieszczenie promienników lampowych*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 36, 1963.
67. *Beurteilung von Elektrowärme-Einrichtungen mit Hilfe von Rationalitätsfaktoren*, Wissenschaftliche Zeitschrift der Technischen Hochschule Ilmenau, 4, 1963.
68. *Graphische Bestimmung der Temperaturverteilung in infrarot erwärmten Stoffen*, [w:] *V Congrès International d'Electrothermie*, Weisbaden 1963.
69. *Cybernetyczne zagadnienia przebiegu życia*, Pomiar – Automatyka - Kontrola, 3, 1963.
70. *Kybernetische Problems des Denkens*, Wissenschaftliche Zeitschrift der Technischen Hochschule Ilmenau, 4, 1963.
71. *Cybernetyczne zagadnienia myślenia*, Przegląd Elektrotechniczny, 11, 1963.
72. *Nauczanie programowane*, Kwartalnik Pedagogiczny, 4, 1963. (W rzeczywistości nr 1, 1964 – uwaga M. R.).
73. *Cibernetikaj problemoj de la vivprocezo*, Eldono de Internacia Scienca Asocio Esperantista, Sarajevo, Scienca Revuo, 3 - 4, (55 - 56), 1964.
74. *Wyznaczanie charakterystyk przezroczystościowych w grzejnictwie promiennikowym*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 37, 1964.
75. *Dobór promienników przy suszeniu powłok lakierowych*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 38, 1964.
76. *Analiza przydatności elementów analogowych do budowy sterownika regulatora łuku*, Prace Instytutu Elektrotechniki, 32, 1964.
77. *Kybernetische Probleme des Gedächtnisses*, [w:] *IX Internationales Kolloquium der Technischen Hochschule Ilmenau*, 1964.
78. *Sprzężenie zwrotne w automatyce i cybernetyce*, Przegląd Elektrotechniczny, 2, 1965.
79. *Automatyzacja procesów energetycznych w stalowniczym piecu łukowym* (współautor: Z. Czajczyński), [w:] *Krajowa Konferencja Elektrotermii w Gliwicach*, 1965, tom I, s. 16.

80. *Automatische Optimierung der Lichtbogen-Stahlöfen*, Kammer der Technik, Berlin 1965.
81. *Matematyczna definicja informacji*, *Pomiary - Automatyka - Kontrola*, 4, 1965.
82. *Die Infraroterwärmung bei zweiseitiger Bestrahlung*, [w:] *XI Internationales Kolloquium der Technischen*, Ilmenau 1966.
83. *O potrzebie cybernetycznych badań rozwoju*, *Problemy Inwestowania i Rozwoju*, 3, 1966.
84. *Teoria informacji a metrologia*, *Symposium podstawowych zagadnień metrologii*, Warszawa 1967, *Pomiary – Automatyka - Kontrola*, 2, 1967.
85. *Bestimmung der Durchlassigkeitkurven von infrarot zu erwärmenden Stoffen*, *Elektrowärme*, 3, 1967.
86. *Vocabulaire de l'Electrothermie Industrielle*, Commission Internationale Electrotechnique, Geneve 1968.
87. *Podstawy cybernetycznej teorii myślenia*, *Zeszyty Problemowe „Kosmos”*, 14, 1968.
88. *Concept of Autonomous System and Problem of Equivalence of Machine to Man*, [w:] *Proceedings of the XIV International Congress of Philosophy*, Wiedeń 1968.
89. *Informacja i informowanie*, [w:] *Symposium „Informacja ekonomiczna i techniczno-ekonomiczna” krajów członkowskich RWPG*, Warszawa 1968.
90. *Educational Limitations of Progress*, Międzynarodowe Symposium „Nauka i społeczeństwo”, Herceg Novi 1969.
91. *Problem jakości*, *Prakseologia*, 32, 1969.
92. *Istruzione e progresso*, *Futuribili*, 13 - 14, 1969.
93. *Grundlegende Problemtypen in der Wissenschaftlichen Tätigkeit*, Symposium Teorii Problemów, Rostock 1969, [w:] *Rostocker Philosophische Manuskripte*, Universität Rostock 1970.
94. *Gospodarka optymalizowana*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Bydgoszcz 1970.
95. *Cybernetyka a teoria organizacji*, *Problemy Organizacji*, 18, 1970.
96. *Les critères de l'optimisation dans l'urbanisme*, Centre d'Etudes et de Recherches sur l'Amenagement Urbain, Paryż 1971.
97. *Nauka i naukoznawstwo w ujęciu systemowym*, Prace Zakładu Prakseologii PAN, 1971.
98. *Continuation and Revision in Science*, Międzynarodowy Kongres Historii Nauki, Moskwa 1971.
99. *Obrazowanie kao faktor progresu*, *Predviđzanie Budućnosti*, Belgrad 1971.
100. *Zakres i systematyka naukoznawstwa a organizacja nauki*, Konferencja Socjotechniczna Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, Radziejowice 1972.

101. *Sistiemnaja traktowka nauki i teorii nauki*, Międzynarodowe Sympozjum Naukoznawstwa Akademii Nauk NRD, Berlin 1972.
102. *Physical Nature of Inteligence*, Międzynarodowy Kongres Cybernetyki i Systemów, Oxford 1972.
103. *Morfologiczna systematyka naukoznawstwa*, Komitet Naukoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 1973.
104. *Systemaufteiluna der Wissenschaftswissenschaft*, Konferencja Akademii Nauk NRD, Berlin 1973.
105. *Prognoza rozwoju naukoznawstwa w Polsce*, Komitet Naukoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 1973.
106. *Volloptimierung*, [w:] *XVIII Internationales Kolloquium der Technischen*, Hochschule Ilmenau, 1973.
107. *Nowoczesne tendencje w uprawianiu nauki*, *Studia Filozoficzne*, 4, 1973.
108. *Cybernetyka i humanizm*, *Argumenty*, 4, 1963.
109. *O cybernetyce i cybernetykach*, *Argumenty*, 13, 1963.
110. *Cybernetyka a determinizm*, *Argumenty*, 47, 1964.
111. *O szkole cybernetycznie - twór skostniały*, *Argumenty*, 27, 1965.
112. *O szkole cybernetycznie - źle z polskiego*, *Argumenty*, 35, 1965.
113. *O szkole cybernetycznie - źle z języków obcych*, *Argumenty*, 40, 1965.
114. *O szkole cybernetycznie - źle z historii*, *Argumenty*, 11, 1966.
115. *O szkole cybernetycznie - źle z matematyki*, *Argumenty*, 36, 1966.
116. *O szkole cybernetycznie - integracja nauczania*, *Argumenty*, 12, 1967.
117. *O szkole cybernetycznie - szkoła bez lęku*, *Argumenty*, 42, 1966.
118. *Odpowiedzialność uczonych*, *Argumenty*, 7, 1968.
119. *Uczeni i decyzje*, *Argumenty*, 5, 1969.
120. *Nauka i odpowiedzialność*, *Kultura*, 16, 1969.
121. *Rewolucje naukowe*, *Kultura*, 5, 1970.
122. *Kto jest naukowcem*, *Kultura*, 6, 1970.
123. *Gdzie naukowiec pracuje*, *Kultura*, 9, 1970.
124. *Jak się w nauce administruje*, *Kultura*, 10, 1970.
125. *Jak się w nauce planuje*, *Kultura*, 11, 1970.
126. *Dla kogo naukowiec pracuje*, *Kultura*, 12, 1970.
127. *Nauka na wagę postępu*, (wypowiedź w dyskusji), *Kultura*, 30, 1970.

128. *Warunki powodzenia (rewolucji naukowo-technicznej)*, Przegląd Techniczny, 35, 1971.
129. *O gospodarowaniu kadrami naukowymi (wypowiedź w dyskusji)*, [w:] *Materiały z krajowej narady gospodarczej na temat „Udział nauki i techniki w rozwiązywaniu podstawowych problemów rozwoju gospodarki narodowej w latach 1972-1975*, Komitet Nauki i Techniki, Warszawa 1971.
130. *Na tropach optymalizacji - od emocji do decyzji*, Kultura, 41, 1971.
131. *Na tropach optymalizacji - od nauki do polityki*, Kultura, 42, 1971.
132. *Aktualny stan grzejnictwa promiennikowego*, Przegląd Elektrotechniczny, 7/8, 1957.
133. *Problematyka naukowo-badawcza IV Międzynarodowego Kongresu Elektrotermii*, Przegląd Elektrotechniczny, 6, 1960.
134. *Istota i znaczenie cybernetyki*, Widnokreśli, 1, 1961.
135. *Znaczenie zasad terminologicznych*, Normalizacja, 6, 1961.
136. *O ujednoczenie terminologii fizycznej i technicznej*, Postępy Fizyki, 2, 1962.
137. *Internationale Zusammenarbeit auf dem Normungsgebiet in der industriellen Elektrowärme*, Elektrowärme, 6, 1962.
138. *Cybernetyka a sztuka*, Nowa Kultura, 27, 1962.
139. *Cybernetyka przywraca jakość nauki*, Argumenty, 31, 1962.
140. *Zagadnienia importu i eksportu urządzeń elektrotermicznych*, Przegląd Elektrotechniczny, 12, 1960.
141. *Entwicklung der Elektrowärme in Polen*, Elektrowärme, 10, 1963.
142. *Myślenie maszyn*, Problemy, 9, 1963.
143. *Zasady opracowywania publikacji naukowo-technicznych*, Główny Urząd Miar, 1965.
144. *Jednostki SI wielkości elektrycznych i magnetycznych*, Pomiar - Automatyka - Kontrola, 5, 1966.
145. *Cykl wykładów o cybernetyce*, Polskie Radio, Warszawa, 1967.
146. *Informacja - dezinformacja - pseudoinformacja*, Argumenty, 22, 1967.
147. *Granice wiedzy*, Kultura, 30, 1969.
148. *Świadome działanie jako rozwiązywanie problemu optymalizacyjnego*, Nauczyciel i Wychowanie, 6, 1969.
149. *Program kursu naukoznawczego dla pracowników naukowo-badawczych*, Komitet Naukoznawstwa PAN, 1970.
150. *Cykl wykładów o organizacji badań naukowych*, Instytut Organizacji i Mechanizacji Budownictwa, 1971.

151. *Cykl wykładów o naukach interdyscyplinarnych*, Uniwersytet w Weliko Trnowo, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Sofii, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Swisztow, 1971.
152. *Rodzaje decyzji*, cykl wykładów dla kadr kierowniczych Ministerstwa Budownictwa, 1972.
153. *Metodyka badań naukowych*, cykl wykładów dla pracowników naukowych Instytutu Organizacji i Mechanizacji Budownictwa, 1972.
154. *Podstawy teorii systemów*, cykl wykładów dla kadr kierowniczych Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 1972.
155. *Optymalizacja zupełna*, cykl wykładów dla kadr kierowniczych Narodowego Banku Polskiego, 1972.
156. *Specjalizacja i integracja nauki*, Horyzonty Techniki, 2, 1973.
157. *Wykłady optymalizacji*, Studium Podyplomowe Organizacji i Koordynacji Prac Badawczych, Instytut Nauk Ekonomiczno-Społecznych Politechniki Warszawskiej, 1971/72, 1972/73.
158. *Aktualna sytuacja cybernetyki*, Nauka Polska, 6, 1980.
159. *Zagadnienie prawdy w nauce*, Zeszyty Naukowe Stowarzyszenia Pax, 1, 1981.
160. *Upadek obyczajów*, Sztandar Młodych, 8-10.08.1980.
161. *Problemy nauki współczesnej*, Nowe Drogi, 5, 1980.
162. *Organizacja współczesnej działalności naukowej w zakresie badań*, Życie Szkoły Wyższej, 9, 1975.
163. *W zgodzie z własnym charakterem*, Student, 23, 20.09.1980.
164. *Cybernetic Parameters of the Character of Scientists*, Science of Science, 3 (11), 1983.
165. *Physical Nature of Comprehension of Signs*, [w:] *International Congress of Scientific Studies*, Milano 1974.
166. *Recenzja książki: S. Lebson „Mierniki elektryczne”*, WNT, 1953.
167. *Recenzja książki: S. Fidyk „Nagrzewanie promiennikowe w przemyśle drzewnym”*, Przemysł Drzewny, 12, 1956.
168. *Recenzja książki: P. de Latil „Sztuczne myślenie”*, Pomiary – Automatyka - Kontrola, 6, 1959.
169. *Recenzja książki: L. Tieptów „Ocierki o kibernetikie”*, WNT, 1960.
170. *Recenzja książki: B. Sochor, L. Michalski, J. Luciński, „Regulacja i regulatory temperatury”*, Przegląd Elektrotechniczny, 12, 1960.
171. *Recenzja książki: W. Jassem „Język i teoria informacji”*, PWN, 1960.

172. *Recenzja książki: L. Couffignal „La cybernetique”*, Przegląd Elektrotechniczny, 11, 1964.
173. *Recenzja książki: J. Fromby „An introduction to the mathematical formulation of selforganizing systems”*, PWN, 1966.
174. *Recenzja książki: R. Gawroński (red.) „Bionika”*, Pomiary – Automatyka - Kontrola, 12, 1966.
175. *Recenzja książki: H. J. Flechner „Grundbegriffe der Kybernetik”*, Pomiary - Automatyka - Kontrola, 3, 1967.
176. *Recenzja książki: L. Brillouin „Scientific uncertainty and information”*, WNT, 1967.
177. *Recenzja książki: N. H. Amosow, „Modeliowanie myślenia i psychiki”*, PWN, 1967.
178. *Przedmowa do polskiego wydania książki J. R. Pierce Symbole, sygnały i szumy*, PWN, Warszawa 1967.
179. *Recenzja książki zbiorowej: „Stand und Perspektive der technischen Kybernetik”*, Przegląd Elektrotechniczny, 12, 1967.
180. *Recenzja książki: T. Burakowski, A. Sala, J. Giziński, „Promienniki podczerwieni”*, WNT, 1968.
181. *Recenzja książki: J. Kossecki „Cybernetyka społeczna”*, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauk Politycznych, 1972.
182. *Analiza krytyczna pracy „Tezaurus elektroenergetyki”*, Instytut Energetyki, 1972.
183. *Analiza krytyczna pracy „Projekt uruchomienia działalności Podyplomowego Studium Informacji Naukowej”*, Uniwersytet Warszawski, 1972.

Biography of Professor Marian Mazur

Summary

After finishing Warsaw Engineering College in 1935, he had worked in the Telecommunication Institute in Warsaw, where organizing laboratory he had been achieving very interesting results on the field of investigative-constructive work. During occupation he worked on the theory of the independent systems. In 1966 he published the results of that theory. He took a doctor's degree in 1951 working at the same time in the Institute of Electromechanics. In 1954 he was appointed to a post of assistant professor and on this post he remained till the end of his life in spite of the achievements he gained on the world scale.

Professor Marian Mazur died on the 21st of January, 1983. He has created two new theories: 1) theory of the independent systems, 2) the qualitative theory of information from which Shannon's theory of information has been derived as a particular case. He has published 146 works till 1976: seven own-worked books (including one foreign USSR edition), sixteen collectively edited books (including four edited abroad), 123 articles (including 36 issued abroad). His theories find many followers and they are now practically utilized in our country as well as abroad.

It is necessary to state that professor Marian Mazur theories as well as his discoveries will soon gain public assent in the same degree as Copernicus and Einstein's theories.

Streszczenie w języku rosyjskim.

*Zakład Biofizyki Akademii Medycznej
ul. Chałubińskiego 5
02-004 Warszawa*

Praca wpłynęła do Redakcji 7 grudnia 1985